EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/783,

29. aprill 2021,

millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1293/2013

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ([2]),

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([3])

ning arvestades järgmist:

(1) Liidu keskkonna-, kliima- ja energiaalased õigusaktid ning -poliitika on keskkonna seisundit suurel määral parandanud. Ent endiselt on lahendamata olulised keskkonna- ja kliimaprobleemid, mis toovad nende tähelepanuta jätmise korral liidu ja selle kodanike heaolu jaoks kaasa märkimisväärseid negatiivseid tagajärgi.

(2) Keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE), mis kehtestati Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1293/2013 ([4]) ajavahemikuks 2014–2020, on viimane paljudest alates 1992. aastast kehtestatud liidu programmidest, millega toetatakse keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide rakendamist ning poliitiliste prioriteetide elluviimist. Keskkonna- ja kliimameetmete programmi (LIFE) hinnati hiljutisel vahehindamisel tulemuslikuks, tõhusaks ja asjakohaseks. Aastate 2014–2020 programmi LIFE tuleks seetõttu jätkata muudatustega, mis tehti kindlaks vahehindamisel ja sellele järgnenud hindamiste käigus. Keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) (edaspidi „programm LIFE“) tuleks seega kehtestada seitsmeks aastaks, et ühitada selle kehtivusaeg nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093 ([5]) sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku kehtivusajaga.

(3) Et püüelda liidu keskkonna-, kliima- ja energiaalastes õigusaktides, poliitikas ja kavades, eelkõige komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatises „Euroopa roheline kokkulepe“ (edaspidi „Euroopa roheline kokkulepe“) ning rahvusvaheliste kohustustega seatud eesmärkide ja sihtide saavutamise poole, peaks programm LIFE aitama minna õiglaselt üle kestlikule, ringluspõhisele, energiatõhusale, taastuvenergiapõhisele, kliimaneutraalsele ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele, aitama kaitsta, taastada ja parandada keskkonna, sh õhu, vee ja pinnase kvaliteeti ja seisundit ning peatada ja ümber pöörata elurikkuse vähenemine, muu hulgas toetades Natura 2000 võrgustiku rakendamist ja haldamist ning võideldes ökosüsteemide seisukorra halvenemise vastu kas otsese

([1]) ELT C 62, 15.2.2019, lk 226.
([2]) ELT C 461, 21.12.2018, lk 156.
([3]) Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ning nõukogu 16. märtsi 2021. aasta esimese lugemise seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata). Euroopa Parlamendi 26. aprilli 2021. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).
([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1293/2013, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 614/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 185).
([5]) Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11).

sekkumise või nimetatud eesmärkide muudesse poliitikavaldkondadesse lõimimise abil. Programmiga LIFE tuleks toetada ka Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 192 lõike 3 kohaselt vastu võetud üldiste tegevusprogrammide nagu seitsmenda keskkonnaalase tegevusprogrammi ([6]) ja järgnevate liidu keskkonnaalaste tegevusprogrammide rakendamist.

(4) Liit on võtnud kohustuse töötada välja igakülgsed meetmed Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) kestliku arengu tegevuskava 2030 kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks, milles rõhutatakse olulist seost loodusvarade pikaajalise kättesaadavuse tagamiseks vajaliku majandamise ja ökosüsteemi teenuste vahel, samuti nende mõlema seost inimeste tervise ning kestliku ja sotsiaalselt kaasava majanduskasvuga. Seda silmas pidades peaks programm LIFE kajastama solidaarsuse põhimõtet ning panustama samal ajal oluliselt nii majandusarengusse kui ka sotsiaalse sidususe suurendamisse.

(5) Kestliku arengu edendamiseks tuleks keskkonna- ja kliimakaitsenõuded integreerida kõigi liidu poliitikavaldkondade ja tegevuste määratlemisse ja rakendamisse. Seetõttu tuleks edendada koostoimet ja vastastikust täiendavust muude liidu rahastamisprogrammidega, sealhulgas soodustades selliste tegevuste rahastamist, mis täiendavad strateegilisi integreeritud projekte ja strateegilisi loodusprojekte ning toetavad programmi LIFE raames välja töötatud lahenduste kasutuselevõttu ja kordamist. Topeltrahastamise vältimiseks on vajalik kooskõlastamine. Komisjon ja liikmesriigid peaksid võtma meetmeid, et vältida eri rahastamisvahenditest tulenevate aruandluskohustuste tõttu projekti toetusesaajatele langevat täiendavat halduskattuvust ja -koormust.

(6) Programm LIFE peaks aitama kaasa kestlikule arengule ning liidu keskkonna-, kliima- ja mõningate energiaalaste õigusaktide, samuti strateegiate, kavade ja eelkõige rahvusvaheliste kohustuste alusel võetud eesmärkide ja sihtide täitmisele, eelkõige seoses ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ([7]) ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkuleppe ([8]) (edaspidi „Pariisi kliimakokkulepe“) ning muu hulgas ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (edaspidi „Århusi konventsioon“) ([9]), UNECE piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni, ÜRO ohtlike jäätmete riikidevahelise veo ja nende kõrvaldamise kontrolli Baseli konventsiooni, ÜRO teatavate ohtlike kemikaalide ja pestitsiididega rahvusvaheliseks kauplemiseks nõusoleku saamise korda käsitleva Rotterdami konventsiooni ja ÜRO püsivate orgaaniliste saasteainete Stockholmi konventsiooniga.

(7) Liit peab väga tähtsaks programmist LIFE rahastatud projektide tulemuste pikaajalist kestlikkust ning suutlikkust tagada ja säilitada neid tulemusi ka pärast projekti rakendamist, muu hulgas projekti jätkamise või tulemuste kordamise või ülekandmise kaudu.

(8) Pariisi kliimakokkuleppest tulenevate liidu kohustuste täitmiseks tuleb liit muuta kestlikuks, ringluspõhiseks, energiatõhusaks, taastuvenergiapõhiseks, kliimaneutraalseks ja kliimamuutustele vastupanuvõimeliseks ühiskonnaks. Selline muutus nõuab omakorda tegutsemist, mille fookuses oleks eelkõige praegu suurima kasvuhoonegaaside heitega ja enim saastavad sektorid, mis edendaks energiatõhusust ja taastuvenergiat ning mis aitaks ellu viia 2030. aasta energia- ja kliimapoliitika raamistikku ning liikmesriikide lõimitud riiklikke energia- ja kliimakavasid ning rakendada pikaajalist liidu kliima- ja energiastrateegiat kooskõlas Pariisi kliimakokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega. Programm LIFE peaks hõlmama ka meetmeid, mis aitavad rakendada liidu kliimamuutustega kohanemise poliitikat, et vähendada haavatavust kliimamuutuste kahjuliku mõju suhtes.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta otsus nr 1386/2013/EL, milles käsitletakse liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2020 „Hea elu maakera võimaluste piires“ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 171).

([7]) Nõukogu 25. oktoobri 1993. aasta otsus 93/626/EMÜ bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni sõlmimise kohta (EÜT L 309, 13.12.1993, lk 1).

([8]) ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

([9]) ELT L 124, 17.5.2005, lk 4.

(9) Programmi LIFE uue puhtale energiale ülemineku allprogrammi projektid peaksid keskenduma suutlikkuse suurendamisele ning teadmiste, oskuste, innovaatiliste tehnoloogiate, meetodite ja lahenduste levitamisele, et saavutada liidu selliste õigusaktide ja poliitikameetmete eesmärgid, mis käsitlevad taastuvenergiale üleminekut ja energiatõhususe suurendamist. Suutlikkuse suurendamine ning teadmiste, oskuste, innovaatiliste tehnoloogiate, meetodite ja lahenduste levitamine on tavaliselt koordineerivad ja toetavad meetmed, millel on liidu tasandil suur lisaväärtus ja mille eesmärk on kõrvaldada turutõkked, mis takistavad sotsiaalmajanduslikku üleminekut kestlikule energiale, ning mis enamasti puudutavad väikeseid ja keskmise suurusega üksusi ning samuti paljusid osalejaid, sealhulgas kohalikke ja piirkondlikke ametiasutusi ning mittetulundusühinguid. Selliste meetmetega kaasneb mitmeid hüvesid, näiteks aitavad need võidelda energiaostuvõimetusega, parandada siseõhu kvaliteeti, vähendada kohapeal saasteainete hulka tänu energiatõhususe parandamisele ja suurendada taastuvatest allikatest energia hajatootmist, ning need annavad positiivse panuse kohalikku majandusse ja sotsiaalselt kaasavamasse majanduskasvu.

(10) Selleks et anda panus kliimamuutuste leevendamisse ja liidu CO_2-heite vähendamise alaste rahvusvaheliste kohustuste saavutamisse, tuleb kiirendada energiasektori ümberkujundamist. Energiatõhususe ja taastuvenergia toetamiseks vajalikud suutlikkuse suurendamise meetmed, mida kuni 2020. aastani rahastatakse programmi „Horisont 2020“ ([10]) raames, tuleks lõimida programmi LIFE uue puhtale energiale ülemineku allprogrammiga, kuna nende meetmete eesmärk ei ole rahastada teaduse tipptaset ega luua innovatsiooni, vaid hõlbustada juba olemasoleva taastuvenergia ja energiatõhususe tehnoloogia kasutuselevõttu, mis aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele. Programm LIFE peaks hõlmama kõiki sidusrühmi ja sektoreid, mis on seotud puhtale energiale üleminekuga. Suutlikkuse suurendamise meetmete lisamine programmi LIFE teeb võimalikuks allprogrammide koostoime ja suurendab liidu rahastamise üldist sidusust. Seepärast tuleks koguda ja levitada andmeid programmi LIFE projektide, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/695 ([11]) kohaselt loodud programmi „Euroopa horisont“ (edaspidi „programm „Euroopa horisont““) ja selle eelkäijate olemasolevate teadusalaste ja innovatsioonilahenduste kasutuselevõtu kohta.

(11) Mõjuhinnangus, mis on lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2002 ([12]) komisjonipoolsele ettepanekule, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL ([13]), leitakse, et liidu 2030. aasta energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks on vaja investeerida aastatel 2021–2030 täiendavalt 177 miljardit eurot aastas. Kõige suuremad lüngad on hoonete CO_2-heite vähendamise investeeringutes, et tõsta energiatõhusust ja kasutada väiksemahulisi taastuvenergiaallikaid, kus kapitali tuleb suunata väga hajutatud projektidesse. Üks taastuvenergiale kiiret üleminekut ja energiatõhusust hõlmava „puhtale energiale ülemineku“ allprogrammi eesmärke on suurendada selliste projektide arendamise ja koondamise suutlikkust, mis aitab samas ära kasutada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahalisi vahendeid ja kiirendada investeeringuid taastuvenergiasse ja energiatõhususse, kasutades ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/523 ([14]) ette nähtud rahastamisvahendeid.

(12) Programm LIFE on ainus konkreetselt keskkonna- ja kliimameetmeteks mõeldud programm, mistõttu on sellel oluline roll liidu õigusaktide ja poliitikameetmete rakendamise toetamisel nendes valdkondades.

(13) Koostoime programmiga „Euroopa horisont“ peaks hõlbustama seda, et teadus- ja innovatsioonitegevuse vajadused keskkonna-, kliima- energiaprobleemide käsitlemiseks liidus määratletakse ja kehtestatakse programmi „Euroopa horisont“ strateegilise teadus- ja innovatsioonitegevuse kavandamise protsessis. Programm LIFE peaks olema jätkuvalt liidu keskkonna-, kliima- ja asjakohaste energiaalaste õigusaktide ja poliitikameetmete rakendamise kiirendaja,

([10]) Nõukogu 3. detsembri 2013. aasta otsus 2013/743/EL, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni 2014.–2020. aasta raamprogrammi „Horisont 2020“ rakendamise eriprogramm ning tunnistatakse kehtetuks otsused 2006/971/EÜ, 2006/972/EÜ, 2006/973/EÜ, 2006/974/EÜ ja 2006/975/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 965).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2002, millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust (ELT L 328, 21.12.2018, lk 210).

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

sealhulgas vahend programmi „Euroopa horisont“ teadus- ja innovatsioonialaste tulemuste kasutuselevõtuks ja rakendamiseks, ning peaks aitama neid rakendada suuremas ulatuses seal, kus need aitavad käsitleda keskkonna-, kliima- või energiapöördega seotud küsimusi. Programmi „Euroopa horisont“ Euroopa Innovatsiooninõukogu võib pakkuda toetust, et laiendada ja turustada uusi läbimurdelisi ideid, mis võivad tekkida LIFE projektide rakendamisel. Samamoodi tuleks arvesse võtta ka koostoimet heitkogustega kauplemise süsteemi innovatsioonifondiga, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/87/EÜ ([15]).

(14) Meede, mis on saanud toetust programmist LIFE, peaks olema kõlblik saama toetust ka muudest liidu programmidest, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Meetmeid, mida rahastatakse kumulatiivselt eri liidu programmidest, tuleks auditeerida vaid ühe korra ning viisil, mis hõlmab kõiki asjaomaseid liidu programme ja kohaldatavaid reegleid.

(15) Komisjoni 3. veebruari 2017. aasta teatis „ELi keskkonnapoliitika rakendamise läbivaatamine. Ühised probleemid ja ühised jõupingutused paremate tulemuste saavutamiseks“ näitab, et oluline edasiminek on vajalik selleks, et kiirendada liidu keskkonnaalase õigustiku rakendamist ning tõhustada keskkonna- ja kliimaeesmärkide lõimimist ja peavoolustamist teistesse poliitikavaldkondadesse. Seetõttu peaks programm LIFE toimima katalüsaatorina, et tegeleda keskkonnapoliitika rakendamise läbivaatamisel tuvastatud horisontaalsete ja süsteemsete probleemidega ning rakendamise puuduste algpõhjustega ning et saavutada vajalikku edu, töötades välja, katsetades ja korrates uusi lähenemisviise, toetades poliitikameetmete väljatöötamist, seiret ja läbivaatamist, parandades juhtimist keskkonna-, kliimamuutuste ja seotud energiapöörde küsimustes, sealhulgas edendades kõigil tasanditel sidusrühmade kaasatust, suutlikkuse suurendamist, teavitamistegevust ja teadlikkuse parandamist, võttes kasutusele investeeringuid kõikidest liidu investeerimisprogrammidest või muudest rahastamisallikatest ning toetades meetmeid, mis aitavad ületada erinevaid takistusi peamiste keskkonnaõigusega ette nähtud kavade tõhusal rakendamisel.

(16) Elurikkuse hävimise ja ökosüsteemide seisukorra halvenemise peatamiseks ja ümberpööramiseks, sealhulgas mere ökosüsteemides, on vaja toetada liidu õigusaktide ja poliitika väljatöötamist, rakendamist, täitmise tagamist ja hindamist (sh komisjoni 20. mai 2020. aasta teatis „ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“, nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ ([16]) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ ([17]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1143/2014 ([18])), eelkõige luues teadmusbaasi poliitikameetmete väljatöötamiseks ja rakendamiseks ning arendades, katsetades, tutvustades ja kohaldades parimaid tavasid ja lahendusi, nagu tõhus juhtimine, kas väikeses mahus või kohandatuna kohalikele, piirkondlikele või riiklikele oludele, sealhulgas terviklikke lähenemisviise direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt vastu võetud prioriseeritud tegevuskavade rakendamiseks. Käesolev määrus peaks aitama kaasa elurikkuse meetmete peavoolustamisele liidu poliitikavaldkondades ja üldise eesmärgi – tagada mitmeaastase finantsraamistiku kohastest iga-aastastest kulutustest 7,5 % elurikkuse toetamiseks 2024. aastal ja mitmeaastase finantsraamistiku kohastest iga-aastastest kulutustest 10 % elurikkuse toetamiseks 2026. ja 2027. aastal – saavutamisele, võttes samal ajal arvesse kliima- ja elurikkuse eesmärkide praegust kattuvust.

Liit ja liikmesriigid peaksid jälgima elurikkusega seoses tehtavaid kulutusi, et täita oma andmete esitamise kohustusi bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni raames. Tuleks täita ka muudes asjakohastes liidu õigusaktides sätestatud jälgimisnõuded. Elurikkusele tehtavaid liidu kulutusi tuleks jälgida, kooskõlas komisjoni poolt koostöös Euroopa Parlamendi ja nõukoguga kehtestatud tõhusa, läbipaistva ja tervikliku metoodikaga, millele on viidatud

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

([16]) Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1143/2014 looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta (ELT L 317, 4.11.2014, lk 35).

16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava ([19]).

(17) Hiljutised hindamised, sealhulgas „ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020“ vahehindamine ja loodusalaste õigusaktide toimivuskontroll näitavad, et üks peamisi liidu loodusalaste õigusaktide ja bioloogilise mitmekesisuse strateegia puuduliku rakendamise põhjuseid on ebapiisav rahastamine.

Peamised liidu rahastamisvahendid, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1301/2013 ([20]) loodud Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1300/2013 ([21]) loodud Ühtekuuluvusfond, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1305/2013 ([22]) loodud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, milles käsitletakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 508/2014, võiksid anda täiendava olulise panuse nende vajaduste rahuldamiseks. Meetmete lõimimist saaks programmiga LIFE veelgi tõhustada selliste strateegiliste loodusprojektide kaudu, mille eesmärk on kiirendada liidu loodus- ja elurikkusealaste õigusaktide ja poliitikameetmete rakendamist, sealhulgas direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt vastu võetud prioriseeritud tegevuskavades sätestatud meetmete rakendamist. Strateegiliste loodusprojektidega tuleks liikmesriikides toetada meetmeprogramme looduse ja elurikkusega seotud eesmärkide kajastamiseks teistes poliitikasuundades ja rahastamisprogrammides, tagades sel viisil piisavate vahendite kasutuselevõtu nende poliitikasuundade elluviimisel.

Liikmesriikidel peaks olema võimalik otsustada oma ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavas kasutada teatava osa Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi eraldistest selleks, et võimendada toetust käesolevas määruses määratletud strateegiliste loodusprojektide täiendamiseks võetavatele meetmetele.

(18) Ringmajanduse ja ressursitõhususe edendamiseks tuleb muuta materjalide ja toodete, sealhulgas plasti, disaini, tootmise, tarbimise, parandamise, korduskasutamise, ringlussevõtu ja kõrvaldamise viise, keskendudes toodete kogu olelusringile. Programm LIFE peaks toetama üleminekut ringmajanduse mudelile rahalise toetuse abil, mida antakse eri osapooltele, nagu näiteks ettevõtjad, ametiasutused ja tarbijad, eelkõige kasutades, arendades ja korrates tehnoloogiat, parimaid tavasid ja lahendusi, mis on kohandatud konkreetsetele kohalikele, piirkondlikele või riiklikele oludele, sealhulgas jäätmehierarhia kohaldamise ning jäätmekava ja jäätmetekke vältimise kavade rakendamist käsitlevate terviklike lähenemisviiside kaudu. Komisjoni 16. jaanuari 2018. aasta teatise „Euroopa strateegia plasti kohta ringmajanduses“ rakendamise toetamise kaudu oleks võimalik võtta meetmeid eelkõige mereprügi vähendamiseks.

(19) Kõrgel tasemel keskkonnakaitse on liidu kodanike tervise ja heaolu jaoks äärmiselt oluline. Programm LIFE peaks toetama liidu eesmärke toota ja kasutada kemikaale nii, et kahjulik mõju inimeste tervisele ja keskkonnale viidaks miinimumini, seades eesmärgiks saavutada liidus mürgivaba keskkond. Programm LIFE peaks toetama

([19]) ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28.

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1301/2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 289).

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1300/2013, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1084/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 281).

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487).

ka tegevusi, millega aidatakse kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/49/EÜ ([23]) rakendamisele, et saavutada sellised müratasemed, mis ei avalda inimeste tervisele märkimisväärset negatiivset mõju ega ohusta seda.

(20) Liidu õhukvaliteedi poliitika pikaajaline eesmärk on saavutada õhukvaliteedi tase, mis ei põhjusta märkimisväärset negatiivset mõju ega kujuta ohtu inimtervisele ja keskkonnale, tugevdades samas õhukvaliteedi paranemise ja kasvuhoonegaaside heite vähenemise omavahelist koostoimet. Üldsuse teadlikkus õhusaastest on suur ja kodanikud ootavad ametiasutustelt tegutsemist, eelkõige piirkondades, kus elanikkond ja ökosüsteemid peavad taluma saastatud õhku. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2016/2284 ([24]) rõhutatakse liidupoolse rahastuse rolli puhta õhu eesmärkide saavutamisel. Programm LIFE peaks seega toetama projekte, sealhulgas strateegilisi integreeritud projekte, millel on potentsiaal võimendada avaliku ja erasektori vahendeid, pakkuda parima tava näiteid ning kiirendada õhukvaliteedi kavade ja õigusaktide rakendamist kohalikul, piirkondlikul, mitut piirkonda hõlmaval, riiklikul ja riikidevahelisel tasandil.

(21) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/60/EÜ ([25]) kehtestati raamistik liidu pinna-, ranniku-, üleminekuja põhjavee kaitseks. Direktiivi eesmärke toetataks veepoliitika eesmärkide parema rakendamisega ning nende lõimimisega muudesse poliitikavaldkondadesse. Seega peaks programm LIFE toetama projekte, mis aitavad tõhusalt rakendada direktiivi 2000/60/EÜ ja muid liidu veekogudes vee hea seisundi saavutamist toetavaid asjaomaseid liidu õigusakte, parimate tavade järgimise, arendamise ja ülevõtmise abil ning muude liidu programmide kohaste meetmete või muude rahastamisallikate kaudu.

(22) Merekeskkonna kaitsmine ja taastamine on üks liidu keskkonnapoliitika peamistest eesmärkidest. Programm LIFE peaks toetama järgmist: elurikkuse ja mereökosüsteemide, eelkõige Natura 2000 merealade majandamine, kaitsmine, taastamine ja seire ning liikide kaitse kooskõlas direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt vastu võetud prioriseeritud tegevuskavadega; hea keskkonnaseisundi saavutamine vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2008/56/EÜ ([26]); puhta ja eluterve merekeskkonna edendamine; komisjoni 16. jaanuari 2018. aasta teatise „Euroopa strateegia plasti kohta ringmajanduses“ rakendamine, et käsitleda eelkõige kaotatud kalapüügivahendite ja mereprügiga seotud probleeme; liidu osalemise edendamine ookeanide rahvusvahelises majandamises, mis on oluline ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamiseks ning merede hea seisundi tagamiseks ka tulevaste põlvkondade jaoks. Programmi LIFE strateegilised integreeritud projektid ja strateegilised loodusprojektid peaksid hõlmama asjakohaseid meetmeid, mille eesmärk on kaitsta merekeskkonda.

(23) Selleks et parandada keskkonna-, kliimamuutuste ja seotud energiapöörde küsimuste juhtimist, tuleb kaasata kodanikuühiskonda, suurendades üldsuse teadlikkust, sealhulgas teavitamisstrateegia abil, milles võetakse arvesse uut meediat ja sotsiaalvõrgustikke, kaasates tarbijaid ning laiendades sidusrühmade osalemist, sealhulgas vabaühenduste osalemist asjaomaste poliitikasuundadega seotud konsultatsioonides ja nende rakendamises kõikidel tasanditel. Seepärast on asjakohane, et programmiga LIFE toetataks suurt hulka vabaühendusi, samuti mittetulundusühingute võrgustikke, mis tegutsevad liidu üldistes huvides ja on peamiselt aktiivsed keskkonna- või kliimameetmete valdkonnas, andes konkurentsipõhiselt ja läbipaistval viisil tegevustoetusi, et aidata sellistel vabaühendustel, võrgustikel ja üksustel anda tulemuslik panus liidu poliitikasse ning suurendada nende suutlikkust saada tõhusamaks partneriks.

([23]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/49/EÜ, mis on seotud keskkonnamüra hindamise ja kontrollimisega (EÜT L 189, 18.7.2002, lk 12).

([24]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2284, mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ (ELT L 344, 17.12.2016, lk 1).

([25]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (ELT L 327, 22.12.2000, lk 1).

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrateegia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).

(24) Samal ajal kui juhtimise parandamine kõigil tasanditel peaks olema kõigi programmi LIFE allprogrammide läbiv eesmärk, peaks programm LIFE toetama keskkonna- ja kliimaalase õigustiku, eelkõige horisontaalsete keskkonnajuhtimisalaste õigusaktide väljatöötamist, rakendamist, täitmise tagamist ja täitmist, sealhulgas õigusaktid, millega rakendatakse Århusi konventsiooni.

(25) Programmiga LIFE tuleks valmistada turuosalisi ette üleminekuks kestlikule, ringluspõhisele, energiatõhusale, taastuvenergiapõhisele, kliimaneutraalsele ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele ning neid selles toetada, katsetades uusi ärivõimalusi, täiendades kutseoskusi, parandades tarbijate jaoks kestlike toodete ja teenuste kättesaadavust, kaasates arvamusliidreid ja suurendades nende mõjuvõimu ning katsetades uudseid meetodeid olemasolevate protsesside ja ärimaastiku kohandamiseks. Et toetada kestlike lahenduste suuremat levikut turul, tuleks taotleda üldsuse heakskiitu ja kaasata rohkem tarbijaid.

(26) Programmi LIFE eesmärk on toetada tehnikate, lähenemisviiside ja parimate tavade tutvustamist, nii et neid saaks üle võtta ja neile saaks tugineda suuremas ulatuses. Innovaatilised lahendused saavad aidata parandada keskkonnatoimet ja kestlikkust, eelkõige kestlike põllumajandustavade arendamiseks piirkondades, kus ollakse aktiivsed kliima, vee, mullastiku, elurikkuse ja jäätmete valdkonnas. Sellega seoses tuleks rõhutada koostoimet teiste programmide ja poliitikavaldkondadega, näiteks põllumajanduse tootlikkust ja kestlikkust käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse ning ELi keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteemiga.

(27) Liidu tasandil rahastatakse keskkonna- ja kliimameetmetega seotud investeeringuid peamiselt liidu suurematest rahastamisprogrammidest. Seepärast on hädavajalik tõhustada sellise peavoolustamise jõupingutusi, et tagada kestlikkus, elurikkuse kaitse ja kliimaküsimustega arvestamine liidu muudes rahastamisprogrammides ning kestlikkuse kaitsemeetmete integreerimine kõikidesse liidu vahenditesse. Pidades silmas nende kiirendavat rolli, peaksid programmi LIFE raames välja töötatud strateegilised integreeritud projektid ja strateegilised loodusprojektid võimendama rahastamisvõimalusi nendest rahastamisprogrammidest ja muudest rahastamisallikatest, näiteks riiklikest vahenditest, ja tekitama koostoimet.

(28) Strateegiliste loodusprojektide ja strateegiliste integreeritud projektide edukus sõltub tihedast koostööst riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste ning nende valitsusväliste osalejate vahel, kellele programmi LIFE eesmärgid korda lähevad. Seetõttu tuleks kohaldada projektide väljatöötamist, rakendamist, hindamist ja seiret käsitlevate otsuste läbipaistvuse ja avalikustamise põhimõtet, seda eelkõige peavoolustamise või mitme rahastamisallika kasutamise korral.

(29) Võttes arvesse, kui tähtis on võidelda koordineeritult ja ambitsioonikalt kliimamuutuste vastu kooskõlas liidu kohustustega rakendada Pariisi kliimakokkulepe ning saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid, aitab programm LIFE kaasa kliimameetmete integreerimisele ja üldise eesmärgi – tagada vähemalt 30 % ELi eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks – saavutamisele Programmi LIFE alusel võetavad meetmed peaksid programmi LIFE kogu rahastamispaketist panustama kliimaeesmärkidesse 61 %. Meetmed määratakse kindlaks programmi LIFE ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid hinnatakse uuesti asjakohaste hindamis- ja läbivaatamismenetluste käigus. Kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega peaksid programmi LIFE kohased meetmed järgima põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“.

(30) Programmi LIFE rakendamisel tuleks pöörata piisavat tähelepanu äärepoolseimaid piirkondi käsitlevale strateegiale, mis on toodud komisjoni 24. oktoobri 2017. aasta teatises „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega“, pidades silmas ELi toimimise lepingu artiklit 349 ning nende piirkondade konkreetseid vajadusi ja haavatavust. Tuleks võtta arvesse ka muid liidu poliitikavaldkondi peale keskkonna-, kliima- ja asjaomase energiapoliitika.

(31) Programmi LIFE rakendamise toetamisel peaks komisjon tegema koostööd programmi LIFE riiklike kontaktpunktide võrgustikuga, et ergutada koostööd riiklike kontaktpunktide teenuste parandamiseks ja tõhustamiseks kogu liidus, et suurendada esitatud ettepanekute üldist kvaliteeti, korraldada seminare ja õpikodasid, avaldada programmist LIFE rahastatavate projektide nimekirju või viia ellu muid tegevusi, nagu meediakampaaniaid, eesmärgiga

levitada projektitulemusi, hõlbustada kogemuste, teadmiste ja parimate tavade vahetamist ning projektitulemuste kordamist kogu liidus, edendades seeläbi koostööd ja teavitamistegevust. Selline tegevus peaks olema suunatud eelkõige nendele liikmesriikidele, kus rahastamisvahendeid kasutatakse vähe, ning hõlbustama teavitamistegevust või koostööd sama valdkonna projektide toetusesaajate, taotlejate või sidusrühmade vahel. On ülimalt oluline, et teavitamistegevusse ja koostöösse kaasataks ka piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused ja sidusrühmad.

(32) Programmi LIFE projektide hindamise ja toetuste andmise kriteerium peaks olema kvaliteet. Et aidata kaasa programmi LIFE eesmärkide elluviimisele kogu liidus ja tõsta projektiettepanekute kvaliteeti, tuleks teha kättesaadavaks rahalised vahendid tehnilise abi projektidele, mille eesmärk on edendada tulemuslikku osalemist programmis LIFE. Komisjon peaks püüdlema tõhusa ja kvaliteedipõhise geograafilise katvuse poole kogu liidus, sealhulgas toetama liikmesriike, et parandada suutlikkuse suurendamise kaudu projektide kvaliteeti. Programmis LIFE tegeliku osalemise madalat määra, rahastamiskõlblike tegevuste tähendust ning toetuse andmise kriteeriume tuleks täpsustada mitmeaastases tööprogrammis, põhinedes asjaomastest liikmesriikidest pärit taotlejate osalemisnäitajal ja edukuse määral, võttes muu hulgas arvesse rahvastiku suurust ja rahvastikutihedust, Natura 2000 võrgustiku alade kogupindala iga liikmesriigi puhul, väljendatuna osana Natura 2000 võrgustiku kogupindalast ja osana liikmesriigi territooriumist, mis on hõlmatud Natura 2000 võrgustiku aladega. Rahastamiskõlblike tegevuste eesmärk peaks olema projektitaotluste kvaliteedi parandamine.

(33) Nagu tõdeti komisjoni 18. jaanuari 2018. aasta teatises „ELi meetmed keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnaalase juhtimise parandamiseks“ on liikmesriikidevahelise koostöö hõlbustamiseks loodud keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise Euroopa Liidu võrgustik (IMPEL), Euroopa prokuröride võrgustik keskkonnaküsimustes (ENPE) ja Euroopa Liidu kohtunike foorum keskkonnaküsimustes (EUFJE), kel on ainulaadne roll liidu keskkonnaalaste õigusaktide täitmise tagamisel. Need aitavad oluliselt suurendada liidu keskkonnaalaste õigusaktide rakendamise ja täitmise ühetaolisust kogu liidus, vältida konkurentsimoonutusi ja parandada keskkonnajärelevalve ning õiguskaitsevahendite kvaliteeti nii liidu kui ka liikmesriikide tasandi võrgustiku kaudu ning näevad ette teabe ja kogemuste vahetamise eri haldustasanditel, korraldades koolitusi ja põhjalikke arutelusid keskkonnaküsimustes ja nõuete täitmise tagamise aspektides, sealhulgas seoses seire ja lubade andmise menetlustega. Võttes arvesse nende panust programmi LIFE eesmärkide täitmisse, on asjakohane lubada anda IMPELile, ENPE-le ja EUFJE-le toetust ilma projektikonkursita, et jätkata nende asutuste tegevuse toetamist. Lisaks võib vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 ([27]) (edaspidi „finantsmäärus“) üldnõuetele jätta toetusetaotluse nõudmata ka muudel juhtudel, näiteks liikmesriikide poolt määratud ja nende vastutusel tegutsevate asutuste puhul, kui need liikmesriigid on liidu seadusandliku aktiga määratud toetusesaajateks.

(34) On asjakohane kehtestada programmile LIFE rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava, punkti 18 tähenduses.

(35) Kehtestada tuleks sellised programmi LIFE alusel antud toetuste kaasrahastamise ülemmäärad, mida on vaja programmi LIFE raames antavate toetuste tulemusliku taseme hoidmiseks. Selleks et võtta arvesse kohanemisvõimet, mida on vaja olemasolevatele meetmetele ja üksustele reageerimiseks, peaksid kaasrahastamise erimäärad aitama tagada kindluse ja samal ajal säilitada võimaluse kasutada teatavat paindlikkust, mis vastab konkreetsetele vajadustele või nõuetele Kaasrahastamise erimäärade puhul tuleks alati kinni pidada kehtestatud kaasrahastamise maksimummääradest.

([27]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

(36) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud finantsmäärust. Finantsmääruses sätestatakse liidu eelarve täitmise reeglid, sealhulgas reeglid toetuste, auhindade, hangete, eelarve kaudse täitmise, rahastamisvahendite, eelarveliste tagatiste, finantsabi ja väliseekspertide tasustamise kohta ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud reeglid hõlmavad ka üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.

(37) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ([28]), nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95 ([29]), (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ([30]) ja (EL) 2017/1939 ([31]) kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult välja makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust.

Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371 ([32]), ja esitada süüdistusi. Vastavalt finantsmäärusele peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikojale ja tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide suhtes kooskõlas määrusega (EL) 2017/1939 Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

(38) Programmi LIFE eelarve rahastamisliikide ning täitmise viiside valimisel tuleks lähtuda sellest, kas nendega on võimalik täita meetme konkreetseid eesmärke ja saavutada tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollimise kulusid, halduskoormust ja nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Toetuste puhul tuleks arvesse võtta kindlasummalisi makseid, ühtse määra alusel rahastamist ja ühikukulude astmestikke. Komisjon peaks tagama, et rakendamine on kergesti mõistetav, ning edendama projektiarendajate huvides tegelikku lihtsustamist.

(39) Programmi LIFE poliitilisi eesmärke tuleks asjakohasel juhul täita määruse (EL) 2021/523 kohaste rahastamisvahendite ja eelarvetagatise kaudu, sealhulgas programmist LIFE eraldatud summaga, mis on kindlaks määratud kõnealuse programmi mitmeaastastes tööprogrammides.

(40) Vastavalt nõukogu otsuse 2013/755/EL ([33]) artiklile 94 on ülemeremaadel ja -territooriumidel asuvad üksused rahastamiskõlblikud, kui programmi LIFE reeglitest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti. Nende üksuste osalemine programmis LIFE peaks keskenduma eeskätt looduse ja elurikkuse allprogrammi projektidele.

([28]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

([29]) Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

([30]) Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

([31]) Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

([32]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

([33]) Nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta („ÜMTde assotsieerimise otsus“) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

(41) Euroopa ülemereterritooriumide bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva vabatahtliku kavaga (BEST) edendatakse liidu äärepoolseimates piirkondades ning ülemeremaadel ja -territooriumitel elurikkuse, sealhulgas mere elurikkuse säilitamist ning ökosüsteemi teenuste kestlikku kasutamist, sealhulgas ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks. BEST on aidanud 2011. aastal vastu võetud ettevalmistava meetme ja sellele järgnenud BEST 2.0 programmi ja BEST RUP projekti abil suurendada teadlikkust äärepoolseimate piirkondade ning ülemeremaade ja -territooriumide ökoloogilisest tähtsusest ja nende ülitähtsast rollist maailma elurikkuse säilitamisel. Komisjoni hinnangul vajatakse nendes regioonides kohapealsete projektide jaoks rahalist toetust kaheksa miljonit eurot aastas. Ülemeremaade ja -territooriumide ministrid väljendasid oma 2017. ja 2018. aasta deklaratsioonides rahulolu elurikkuse kaitseks loodud väiketoetuste kava üle. Seepärast on asjakohane anda programmist LIFE väiketoetusi elurikkuse kaitsmiseks, sealhulgas suutlikkuse suurendamiseks ja katalüütilise toimega meetmete rahastamiseks nii äärepoolseimates piirkondades kui ka ülemeremaades ja -territooriumidel.

(42) Programm LIFE peaks olema avatud kolmandatele riikidele vastavalt nende riikide ja liidu vahelistele lepingutele, milles lepitakse kokku konkreetsed osalemise tingimused.

(43) Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis on kehtestatud Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ([34]), milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Kolmandad riigid võivad osaleda ka muude õigusaktide alusel. Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse kolmandatelt riikidelt vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalike õiguste ja nõutava juurdepääsu andmist, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.

(44) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe ([35]) punktidele 22 ja 23 tuleks programmi LIFE hinnata teabe põhjal, mis on kogutud seirenormide alusel, vältides samal ajal eelkõige liikmesriikidele langevat halduskoormust ja ülereguleerimist. Seirenormid peaksid asjakohasel juhul sisaldama ka mõõdetavaid näitajaid, mille alusel saab hinnata programmi LIFE mõju kohapeal. Programmi LIFE täielik mõju saavutatakse tänu kaudsele, pikaajalisele ja keeruliselt mõõdetavale panusele kõigi liidu keskkonna- ja kliimaeesmärkide täitmisse. Programmi LIFE seireks tuleks käesolevas määruses sätestatud otseseid tulemusnäitajaid ja jälgimisnõudeid täiendada, koondades konkreetse projekti tasandi näitajad, mida kirjeldatakse mitmeaastastes tööprogrammides või konkursikutsetes, muu hulgas seoses Natura 2000 võrgustiku ja teatavate õhusaasteainete heitega.

(45) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused seoses mitmeaastaste tööprogrammide vastuvõtmisega, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([36]).

(46) Tagamaks, et programmi LIFE raames antavad toetused ja programmi rakendamine oleksid kooskõlas liidu poliitika ja prioriteetidega, tuleks komisjonile anda õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte, et muuta käesolevat määrust, vaadates läbi või täiendades näitajaid või täiendada käesolevat määrust, määrates kindlaks konkreetsed näitajad iga allprogrammi ja projektitüübi tarbeks ning kehtestades seire- ja hindamisraamistiku. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

([34]) ELT L 1, 3.1.1994, lk 3.
([35]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.
([36]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

(47) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt kõrgetasemelise keskkonnakaitse ja ambitsioonikate kliimameetmete toetamine, samuti kestliku arengu toetamine ning liidu keskkonna- ja kliimaalastes õigusaktides ning elurikkust, ringmajandust, taastuvenergiat ja energiatõhusust käsitlevates õigusaktides, strateegiates, kavades ja liidu rahvusvahelistes kohustustes seatud eesmärkide ja sihtide saavutamisele kaasaaitamine hea juhtimise ja paljusid sidusrühmi hõlmava lähenemisviisi abil, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid käesoleva määruse ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(48) Seetõttu tuleks määrus (EL) nr 1293/2013 kehtetuks tunnistada.

(49) On asjakohane tagada sujuv ja katkestusteta üleminek eelmise keskkonna- ja kliimameetmete programmi (LIFE) ja programmi LIFE vahel ning ühitada programmi LIFE algus määruses (EL, Euratom) 2020/2093 sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku algusega. Seetõttu peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti ja seda tuleks kohaldada tagasiulatavalt alates 1. jaanuarist 2021,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) (edaspidi „programm LIFE“) mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kehtivusajaks. Programmi LIFE kestus on kooskõlas mitmeaastase finantsraamistiku kestusega.

Käesolevas määruses sätestatakse ka programmi LIFE eesmärgid, selle eelarve aastateks 2021–2027 ning liidupoolse rahastamise vormid ja reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „strateegiline loodusprojekt“ – projekt, millega toetatakse liidu looduse ja elurikkuse eesmärkide täitmist, rakendades liikmesriikides sidusaid meetmeprogramme nende eesmärkide ja prioriteetide integreerimiseks muudesse poliitikavaldkondadesse ja rahastamisvahenditesse, sealhulgas direktiivi 92/43/EMÜ kohaselt vastu võetud prioriseeritud tegevuskavade koordineeritud rakendamise kaudu;

2) „strateegiline integreeritud projekt“ – projekt, millega rakendatakse piirkondlikul, mitme piirkonna, riiklikul või riikideülesel tasandil liikmesriikide ametiasutuste välja töötatud keskkonna- või kliimastrateegiaid või tegevuskavasid, mis on nõutavad konkreetsete liidu keskkonna-, kliima- või energiaalaste õigusaktide või konkreetse poliitikaga, tagades samal ajal sidusrühmade kaasamise ning edendades koordineerimist vähemalt ühe muu asjakohase liidu, riikliku või erasektori rahastamisallikaga ning kaasates selle;

3) „tehnilise abi projekt“ – projekt, millega toetatakse standardsetes meetmeprojektides osalemise suutlikkuse suurendamist, strateegiliste loodusprojektide ja strateegiliste integreeritud projektide ettevalmistamist ning muude liidu rahastamisvahendite või muude meetmete kasutamise ettevalmistamist, mis on vajalikud, et valmistada ette muude programmist LIFE, sellele eelnenud programmidest või muudest liidu programmidest rahastatud projektide tulemuste suuremas ulatuses kasutuselevõttu või kordamist, pidades silmas programmi LIFE eesmärke, mis on sätestatud artiklis 3; niisugused projektid saavad hõlmata ka sellist liikmesriikide ametiasutuste tegevussuutlikkuse suurendamist, mille eesmärk on tõhus osalemine programmis LIFE;

4) „standardne meetmeprojekt“ – projekt, v.a strateegiline integreeritud projekt, strateegiline loodusprojekt või tehnilise abi projekt, mille eesmärk on saavutada LIFE programmi erieesmärgid;

5) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatav meede, sealhulgas finantsmääruse artikli 2 punktis 6 määratletud segarahastamisvahend, milles kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus või antavad rahastamisvahendid või mõlemad tagasimakstava arengut rahastavate või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ning erasektori finantseerimisasutuste või erasektori investorite toetusega;

6) „õigussubjekt“ –füüsiline isik või juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, millel on juriidilise isiku staatus ning võime tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatuseta üksus.

Artikkel 3

Eesmärgid

1. Programmi LIFE üldine eesmärk on toetada üleminekut kestlikule, ringluspõhisele, energiatõhusale, taastuvenergiapõhisele, kliimaneutraalsele ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele, kaitsta, taastada ja parandada keskkonna, sealhulgas õhu, vee ja pinnase kvaliteeti, peatada elurikkuse vähenemine ja pöörata see suundumus ümber ning võidelda ökosüsteemide kahjustumise vastu, muu hulgas Natura 2000 võrgustiku rakendamise ja juhtimise toetamise kaudu, toetades seeläbi kestlikku arengut. Programmi LIFE raames toetatakse ka ELi toimimise lepingu artikli 192 lõike 3 kohaselt vastu võetud üldiste tegevusprogrammide rakendamist.

2. Programmi LIFE erieesmärgid on järgmised:

a) arendada, tutvustada ja edendada innovaatilisi tehnikaid, meetodeid ja lähenemisviise, mis on vajalikud, et saavutada keskkonda, sealhulgas loodust ja elurikkust, ning kliimameetmeid, sealhulgas taastuvenergiale üleminekut ja energiatõhususe suurendamist käsitlevate liidu õigusaktide ja poliitikavaldkondade eesmärgid ning aidata kaasa eelkõige looduse ja elurikkusega seotud teadmusbaasi loomisele ja parimate tavade järgimisele, muu hulgas Natura 2000 võrgustiku toetamise kaudu;

b) toetada keskkonda, sealhulgas loodust ja elurikkust, ning kliimameetmeid ning taastuvenergiale üleminekut või energiatõhususe suurendamist käsitlevate asjakohaste liidu õigusaktide ja poliitikameetmete arendamist, rakendamist, seiret ja täitmise tagamist, sealhulgas tõhustades juhtimist kõikidel tasanditel, eelkõige avaliku ja erasektori osalejate suutlikkuse suurendamise ja kodanikuühiskonna kaasamise kaudu;

c) olla edukate tehniliste ja poliitikaga seotud lahenduste ulatusliku kasutuselevõtu kiirendaja, et rakendada keskkonda, sealhulgas loodust ja elurikkust, ning kliimameetmeid ning taastuvenergiale üleminekut või energiatõhususe suurendamist käsitlevaid asjakohaseid liidu õigusakte ja poliitikameetmeid tulemuste kordamise, seotud eesmärkide muudesse poliitikavaldkondadesse ning avaliku ja erasektori tavadesse lõimimise, investeeringute kasutuselevõtu ja rahastamise kättesaadavuse parandamise kaudu.

Artikkel 4

Struktuur

Programm LIFE on üles ehitatud järgmiselt:

1) valdkond „Keskkond“, mis hõlmab:

   a) allprogrammi „Loodus ja elurikkus“;

   b) allprogrammi „Ringmajandus ja elukvaliteet“;

2) valdkond „Kliimameetmed“, mis hõlmab:

a) allprogrammi „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“;

b) allprogrammi „Puhtale energiale üleminek“.

Artikkel 5

Eelarve

1. Programmi LIFE rakendamise rahastamispakett ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 on 5 432 000 000 eurot jooksevhindades.

2. Lõikes 1 esitatud summa soovituslik jaotus on järgmine:

a) 3 488 000 000 eurot valdkonnale „Keskkond“, millest

i) 2 143 000 000 eurot allprogrammile „Loodus ja elurikkus“;

ii) 1 345 000 000 eurot allprogrammile „Ringmajandus ja elukvaliteet“;

b) 1 944 000 000 eurot valdkonnale „Kliimameetmed“, millest

i) 947 000 000 eurot allprogrammile „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“ ning

ii) 997 000 000 eurot allprogrammile „Puhtale energiale üleminek“.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud summasid kohaldatakse ilma, et see piiraks paindlikkussätteid, mis on sätestatud määruses (EL, Euratom) 2020/2093 ning finantsmääruses.

4. Olenemata lõikest 2 määratakse vähemalt 60 % eelarvevahenditest, mis eraldatakse projektidele, mida rahastatakse tegevustoetustega lõike 2 punktis a osutatud valdkonna „Keskkond“ raames, selliste projektide toetamiseks, millega toetatakse lõike 2 punkti a alapunktis i osutatud allprogrammi „Loodus ja elurikkus“.

5. Programmist LIFE võib rahastada komisjoni antavat tehnilist ja haldusabi selle rakendamiseks, näiteks ettevalmistusteks, seireks, kontrolliks, auditeerimiseks ja hindamiseks, sealhulgas ettevõtte infotehnoloogiasüsteemide auditeerimiseks ja hindamiseks, ning programmi LIFE riiklike kontaktpunktide toetamise võrgustumistegevuseks, sealhulgas koolituseks, vastastikuseks õppimiseks ja kogemuste jagamise üritusteks.

6. Programmist LIFE võib rahastada komisjoni rakendatud tegevust, millega toetatakse liidu keskkonna- ja kliimaalaste ning asjakohaste energiaalaste õigusaktide ja poliitikameetmete koostamist, rakendamist ja peavoolustamist artiklis 3 osutatud eesmärkide saavutamiseks. Selline tegevus võib hõlmata järgmist:

a) teave ja kommunikatsioon, sealhulgas teadlikkuse suurendamise kampaaniad ja liidu poliitilisi prioriteete edastavad institutsioonilised sõnumid, ning liidu keskkonna-, kliima- või asjakohaste energiaalaste õigusaktide rakendamise ja ülevõtmise seisu tutvustamine;

b) uuringud, ülevaated, mudeldamine ja stsenaariumide väljatöötamine;

c) õigusaktide, poliitikameetmete ja programmide koostamine, rakendamine, seire, kontroll ja hindamine ning programmist LIFE mitterahastatavate projektide hindamine ja analüüs, kui need projektid teenivad artiklis 3 sätestatud eesmärke;

d) seminarid, konverentsid ja koosolekud;

e) koostöövõrgustikud ning parimate tavade platvormid;

f) muu tegevus, näiteks auhindade andmine.

Artikkel 6

Programmiga LIFE ühinenud kolmandad riigid

1. Programmis LIFE võivad osaleda järgmised kolmandad riigid:

a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele;

b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;

c) Euroopa naabruspoliitika riigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;

d) muud kolmandad riigid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud erilepingus, milles käsitletaks kolmanda riigi osalemist liidu programmides, tingimusel et selle lepinguga:

   i) tagatakse õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi osamaksete ja saadava kasu vahel;

   ii) määratakse kindlaks programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete ja halduskulude kalkulatsioon;

   iii) ei anta kolmandale riigile liidu programmiga seoses otsustusõigust;

   iv) on kindlustatud liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve.

Esimese lõigu punkti d alapunktis ii osutatud osamakseid käsitatakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise tuluna.

2. Kui kolmas riik osaleb programmis LIFE rahvusvahelise lepingu kohaselt vastu võetud otsuse või muu õigusakti alusel, annab kolmas riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlusi, sealhulgas teha kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

Artikkel 7

Rahvusvaheline koostöö

Programmi LIFE rakendamisel võib teha koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega ning nende organisatsioonide asutuste ja organitega, kui see on vajalik artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks.

Artikkel 8

Koostoime muude liidu programmidega

Komisjon aitab kaasa programmi LIFE järjepidevale rakendamisele ning komisjon ja liikmesriigid hõlbustavad koordineerimist ja sidususe saavutamist Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega Euroopa Sotsiaalfondi+ kohta (edaspidi „Euroopa Sotsiaalfond+"), Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi ja programmiga „Euroopa horisont" ning Euroopa ühendamise rahastuga, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1316/2013 ([37]), samuti programmiga InvestEU, mis on loodud määrusega (EL) 2021/523, et tekitada koostoimet, eriti strateegiliste loodusprojektide ja strateegiliste integreeritud projektide puhul, ning toetada programmi LIFE raames väljatöötatud lahenduste kasutuselevõttu ja kordamist. Komisjon ja liikmesriigid seavad eesmärgiks vastastikuse täiendavuse kõikidel tasanditel.

Artikkel 9

ELi-poolse rahastamise rakendamine ja vormid

1. Komisjon rakendab programmi LIFE eelarve otsese või kaudse täitmise korras koostöös finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud asutustega.

2. Programmist LIFE võib anda rahalisi toetusi kõigis finantsmääruses sätestatud vormides, eelkõige toetuste, auhindade ja hangete kaudu. Rahastamine võib toimuda ka segarahastamistoimingute rahastamisvahendite kaudu.

3. Vähemalt 85 % programmi LIFE eelarvevahenditest eraldatakse

a) artikli 11 lõigetes 2 ja 6 osutatud toetustele,

b) artiklis 18 osutatud muude rahastamisvormide kaudu rahastatavatele projektidele mitmeaastases tööprogrammis kehtestatud ulatuses või,

c) asjakohasel juhul ja artiklis 18 osutatud mitmeaastases tööprogrammis kehtestatud ulatuses, käesoleva artikli lõikes 2 osutatud segarahastamistoimingute rahastamisvahenditele.

Komisjon tagab, et muude rahastamisvormide kaudu rahastatavad projektid on täielikult kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega.

Maksimaalne artikli 11 lõikes 4 osutatud toetustele eraldatav summa on 15 miljonit eurot.

4. Käesoleva määruse artikli 11 lõike 2 punktides a-d osutatud rahastamiskõlblike meetmete suhtes kohaldatavad maksimaalsed kaasrahastamismäärad on kuni 60 % rahastamiskõlblikest kuludest ja kuni 75 % juhul, kui tegemist on allprogrammi „Loodus ja elurikkus" raames rahastatavate projektidega, eelkõige nendega, mis on seotud esmatähtsate elupaikade või liikidega osana direktiivi 92/43/EMÜ rakendamisest või linnuliikidega, mida direktiivi 2009/147/EÜ artikli 16 kohaselt loodud teaduse ja tehnika arenguga kohandamise komitee peab rahastamise puhul esmatähtsaks, kui see on vajalik kaitse-eesmärgi saavutamiseks. Käesoleva määruse artikli 11 lõikes 6 osutatud meetmete puhul on maksimaalne kaasrahastamise määr 70 % rahastamiskõlblikest kuludest. Ilma et see piiraks asjakohaseid ja kindlaks määratud maksimaalseid kaasrahastamise määrasid, täpsustatakse konkreetseid määrasid käesoleva määruse artiklis 18 osutatud mitmeaastases tööprogrammis. Konkreetseid määrasid võib kohandada vastavalt iga allprogrammi, projekti tüübi või toetuse liigi nõuetele.

([37]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu, muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (ELT L 348, 20.12.2013, lk 129).

Artikli 11 lõikes 4 osutatud projektide puhul ei tohi maksimaalne kaasrahastamise määr esimese mitmeaastase tööprogrammi ajal ületada 95 % projektide rahastamiskõlblikest kuludest; teise mitmeaastase tööprogrammi ajal, ja eeldusel, et see kinnitatakse, on kaasrahastamise määr 75 % rahastamiskõlblikest kuludest.

5. Programmi LIFE projektide hindamise ja toetuste andmise kriteerium on kvaliteet. Komisjon püüdleb tõhusa ja kvaliteedipõhise geograafilise katvuse poole kogu liidus, toetades seejuures liikmesriike suutlikkuse suurendamise kaudu projektide kvaliteedi tõstmisel.

II PEATÜKK

Rahastamiskõlblikkus

Artikkel 10

Toetused

Programmi LIFE raames antakse ja hallatakse toetusi kooskõlas finantsmääruse VIII jaotisega.

Artikkel 11

Rahastamiskõlblikud meetmed

1. Rahastamiskõlblikud on üksnes meetmed, millega täidetakse artiklis 3 sätestatud eesmärke.

2. Toetustega võib rahastada järgmist liiki meetmeid:

a) artikli 4 punkti 1 alapunktis a osutatud allprogrammi strateegilised loodusprojektid;

b) artikli 4 punkti 1 alapunktis b ning punkti 2 alapunktides a ja b osutatud allprogrammide strateegilised integreeritud projektid;

c) tehnilise abi projektid;

d) standardsed meetmeprojektid;

e) muud meetmed, mis on vajalikud artikli 3 lõikes 1 sätestatud üldeesmärgi saavutamiseks, sealhulgas koordineerimis- ja toetusmeetmeid, mille eesmärk on suutlikkuse suurendamine, teabe ja teadmiste levitamine ning teadlikkuse suurendamine, et toetada taastuvenergiale üleminekut ja suuremat energiatõhusust.

3. Sellistes „looduse ja elurikkuse allprogrammi“ projektides, mis puudutavad Natura 2000 alade majandamist, taastamist ja seiret kooskõlas direktiividega 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ, võetakse arvesse riiklikes ja piirkondlikes looduse ja elurikkuse kaitse kavades, strateegiates ja poliitikameetmetes kehtestatud prioriteete, sealhulgas direktiivi 92/43/EMÜ kohastes prioriseeritud tegevuskavades vastu võetud prioriteete.

4. Tehnilise abi projektidega, mille eesmärk on suurendada suutlikkust seoses liikmesriikide ametiasutuste tegevusega, et parandada tegelikku osalemist programmis LIFE, toetatakse madala tegeliku osalemise määraga liikmesriikide tegevusi, et parandada riiklike kontaktpunktide teenuseid kogu liidus ja tõsta esitatud taotluste üldist kvaliteeti.

5. Toetustest võib rahastada tegevust väljaspool liikmesriiki või sellega seotud ülemeremaal või -territooriumil tingimusel, et projekt täidab liidu keskkonna- ja kliimaalaseid eesmärke ning see tegevus on vajalik, et tagada liikmesriigis või sellega seotud ülemeremaal või -territooriumil võetud meetmete tulemuslikkus või et toetada rahvusvahelisi lepinguid, milles liit on osaline, andes panuse mitmepoolsete konverentside korraldamisse. Rahvusvahelistele lepingutele mitmepoolsete konverentside korraldamiseks antav maksimaalne toetus on 3,5 miljonit eurot artiklis 1 osutatud LIFE programmi kestuse ajaks ning selliseid toetusi ei võeta arvesse, kui arvutatakse, kas artikli 9 lõike 3 esimeses lõigus osutatud määr on saavutatud.

6. Tegevustoetustest rahastatakse selliste mittetulundusühingute toimimist, kes osalevad liidu õigusaktide ja poliitika väljatöötamises, rakendamises ja täitmise tagamises ning kes tegutsevad peamiselt keskkonna- või kliimameetmete, sealhulgas energiasüsteemi ümberkujundamise valdkonnas, kooskõlas artiklis 3 sätestatud programmi LIFE eesmärkidega.

Artikkel 12

Rahastamiskõlblikud subjektid

1. Lisaks finantsmääruse artiklis 197 sätestatud kriteeriumidele kehtivad käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 esitatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid.

2. Rahastamiskõlblikud on järgmised subjektid:

a) õigussubjektid, kes on asutatud mõnes järgmistest riikidest või territooriumidest:

i) liikmesriik või sellega seotud ülemeremaa või -territoorium;

ii) programmiga LIFE ühinenud kolmas riik;

iii) muud artiklis 18 osutatud mitmeaastases tööprogrammis loetletud kolmandad riigid käesoleva artikli lõigetes 4 ja 5 sätestatud tingimustel;

b) iga õigussubjekt, kes on loodud liidu õiguse alusel, või iga rahvusvaheline organisatsioon.

3. Füüsilised isikud rahastamiskõlblikud ei ole.

4. Õigussubjektid, kes on asutatud kolmandas riigis, mis ei ole programmiga LIFE ühinenud, saavad erandkorras osaleda, kui see on vajalik konkreetse meetme eesmärkide saavutamiseks, et tagada liidu meetmete tulemuslikkus.

5. Õigussubjektid, kes on asutatud kolmandas riigis, mis ei ole programmiga LIFE ühinenud, peavad oma osalemise kulud üldjuhul ise kandma.

Artikkel 13

Otsetoetus

Ilma et see piiraks finantsmääruse artikli 188 kohaldamist, võib toetusi anda ilma projektikonkursita käesoleva määruse I lisas loetletud üksustele.

Artikkel 14

Hindamiskriteeriumide kehtestamine

Komisjon kehtestab hindamiskriteeriumid artiklis 18 osutatud mitmeaastases tööprogrammis ja konkursikutsetes, võttes arvesse järgmisi põhimõtteid:

a) programmist LIFE rahastatavad projektid peavad olema liidu huvides, aidates märkimisväärselt kaasa artiklis 3 sätestatud programmi LIFE üldeesmärgi ja erieesmärkide saavutamisele, hoiduma nimetatud eesmärkide saavutamise kahjustamisest ning kui vähegi võimalik, edendama keskkonnahoidlike hangete kasutamist;

b) projektid peavad olema kulutasuvad ning tehniliselt ja rahaliselt sidusad;

c) eelistama peab projekte, millel on kõige suurem potentsiaal aidata kaasa artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamisele;

d) hindamisel saavad lisapunkte projektid, mis annavad lisakasu ja suurendavad artiklis 4 osutatud allprogrammide vahelist koostoimet;

e) hindamisel saavad lisapunkte projektid, millel on suurim potentsiaal kordamiseks või kasutuselevõtuks avalikus või erasektoris või mis kõige tõenäolisemalt kaasavad kõige rohkem investeeringuid või rahalisi vahendeid (katalüsaatorina toimimise potentsiaal);

f) standardprojekti tulemuste korratavus peab olema tagatud;

g) projektidele, mis põhinevad muude programmist LIFE, sellele eelnenud programmidest või muudest liidu vahenditest rahastatud projektide tulemustel või suurendavad selliste tulemuste kasutuselevõttu, peab hindamisel lisapunkte andma;

h) asjakohasel juhul tuleb erilist tähelepanu pöörata projektidele erivajadustega või haavatavates geograafilistes piirkondades, näiteks teatavate keskkonnaprobleemide või looduslike piirangutega alad, piiriülesed alad, kõrge loodusväärtusega alad või äärepoolseimad piirkonnad.

Artikkel 15

Maa ostuga seotud rahastamiskõlblikud kulud

Lisaks finantsmääruse artiklis 186 sätestatud kriteeriumidele käsitatakse maa ostmisega seotud kulusid rahastamiskõlblikena eeldusel, et on täidetud järgmised tingimused:

a) ost aitab kaasa direktiivi 92/43/EMÜ artikli 3 alusel loodud Natura 2000 võrgustiku parendamisele, säilitamisele ja terviklikkuse taastamisele, muu hulgas ühenduste parandamisele koridoride, astmelaua elupaikade või rohelise taristu muude elementide abil;

b) maaost on ainuke kulutasuv või kõige kulutasuvam viis taotletud kaitse-eesmärgi saavutamiseks;

c) ostetud maa eraldatakse selliseks pikaajaliseks kasutuseks, mis on kooskõlas programmi LIFE erieesmärkidega; ning

d) asjaomane liikmesriik tagab üleandmise teel või muul viisil sellise maa pikaajalise kasutuse looduskaitse eesmärkidel.

Artikkel 16

Kumulatiivne ja alternatiivne rahastamine

1. Meede, mis on saanud toetust liidu muu programmi alusel, võib saada toetust ka programmist LIFE, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid ja et meetmega taotletakse artiklis 3 esitatud keskkonna- või kliimaeesmärke ega kahjustata neist ühegi saavutamist. Asjakohase liidu programmi reegleid kohaldatakse vastavalt selle osa suhtes, millega on meedet toetatud. Kumulatiivne rahastamine ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid. Liidu eri programmidest antava toetuse võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas dokumentidega, milles on sätestatud toetuse tingimused.

2. Meetmed, mis on saanud programmi LIFE raames kvaliteedimärgise, võivad saada toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist, Euroopa Sotsiaalfond+-ist või Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahalise toetamise instrumendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid) asjakohastele sätetele ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (millega kehtestatakse reeglid, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid EAGF-st ja EAFRD-st rahastatavaid ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavu (ÜPP strateegiakavad), ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013) asjakohastele sätetele, kui need vastavad järgmistele kumulatiivsetele tingimustele:

a) neid on hinnatud programmi konkursikutse alusel;

b) need vastavad kõnealuse konkursikutsega ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele;

c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu kõnealuse konkursikutse alusel rahastada.

III PEATÜKK

Segarahastamistoimingud

Artikkel 17

Segarahastamistoimingud

Programmi LIFE kohased segarahastamistoimingud tehakse kooskõlas määrusega (EL) 2021/523 ja finantsmääruse X jaotisega, võttes igakülgselt arvesse kestlikkuse ja läbipaistvuse nõudeid.

IV PEATÜKK

Kavandamine, seire, aruandlus ja hindamine

Artikkel 18

Mitmeaastane tööprogramm

1. Komisjon võtab programmi LIFE jaoks rakendusaktidega vastu mitmeaastased tööprogrammid. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Igas mitmeaastases tööprogrammis esitatakse üksikasjalikult kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega alljärgnev:

a) summade jaotus iga allprogrammi vajaduste vahel ja eri rahastamisvormide vahel ning maksimaalne eraldatav kogusumma artikli 11 lõike 2 punktides a ja b osutatud toetustele;

b) maksimaalne kogusumma programmi LIFE kohaste segarahastamistoimingute rahastamisvahendite jaoks, kui see on kohaldatav;

c) I lisas loetletud üksustele artikli 13 kohaselt antavate toetuste maksimaalne kogusumma;

d) selliste artikli 11 lõike 2 punktides c ja d osutatud projektide teemad või konkreetsed vajadused, mille puhul on ette nähtud eelnev vahendite eraldamine;

e) selliste strateegiliste integreeritud projektidega hõlmatud strateegiad ja kavad, mille puhul võib taotleda eelnevat rahastamist seoses artikli 11 lõike 2 punktis b osutatud projektidega;

f) maksimaalne rahastamiskõlblikkusperiood projektide rakendamiseks;

g) mitmeaastase tööprogrammiga hõlmatud ajavahemiku vältel välja kuulutatavate projektikonkursside soovituslik ajakava;

h) projektide esitamise korra ja valikumenetluse tehniline metoodika ja hindamiskriteeriumid vastavalt artiklis 14 osutatud elementidele;

i) artikli 9 lõikes 4 osutatud kaasrahastamismäärad;

j) artikli 11 lõike 2 punktis e osutatud rahastamiskõlblike meetmete maksimaalsed kaasrahastamise määrad;

k) kui see on asjakohane, üksikasjalikud reeglid kumulatiivse ja alternatiivse rahastamise kohaldamise kohta;

l) madal tegelik osalemine, rahastamiskõlblikud tegevused ja hindamiskriteeriumid tehnilise abi projektide puhul, mille eesmärk on suurendada liikmesriikide ametiasutuste tegevuse suutlikkust tegelikult osaleda programmis LIFE.

3. Esimese mitmeaastase tööprogrammi kestus on neli aastat ja teise mitmeaastase tööprogrammi kestus on kolm aastat.

4. Komisjon avaldab mitmeaastaste tööprogrammidega hõlmatud ajavahemikuks konkursikutsed. Komisjon tagab, et konkreetsel projektikonkursil kasutamata jäänud vahendid jaotatakse ümber artikli 11 lõikes 2 osutatud eri meetmeliikide vahel samas valdkonnas.

5. Komisjon tagab, et mitmeaastaste tööprogrammide koostamisel konsulteeritakse sidusrühmadega.

Artikkel 19

Seire ja aruandlus

1. Komisjon esitab II lisas esitatud näitajate alusel aruande artiklis 3 sätestatud programmi LIFE eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta.

2. Programmi LIFE eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tõhusa hindamise tagamiseks on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte II lisa muutmiseks, et vaadata läbi või täiendada näitajaid, kui seda peetakse vajalikuks, pidades sealhulgas silmas nende ühtlustamist muudes liidu programmides kasutatavate näitajatega, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega.

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust määrates II lisa alusel kindlaks iga allprogrammi ja projektitüübi konkreetsed näitajad.

4. Komisjon tagab, et programmi rakendamise ja tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja aegsasti. Selleks kehtestatakse kooskõlas olemasoleva metoodikaga liidu vahendite saajatele proportsionaalsed aruandlusnõuded, et võimaldada koguda koondatavaid projektitasandi tulemuste ja mõju näitajaid kõigi asjakohaste keskkonna- ja kliimapoliitika erieesmärkide kohta, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku ja teatavate ainete atmosfääriheite, sealhulgas CO_2 kohta.

5. Komisjon jälgib korrapäraselt kliima ja elurikkuse eesmärkide peavoolustamist, sealhulgas kulutuste summat, ja annab sellest regulaarselt aru. Võttes arvesse programmi nõudluspõhisust, eeldatakse, et 61 % artiklis 5 määratletud programmi LIFE kogusummast aitab saavutada kogu eelarvet hõlmavat eesmärki, mille kohaselt tagatakse vähemalt 30 % ELi eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks. Seda panust jälgitakse liidu kliimamarkerite süsteemi kaudu. Käesolev määrus aitab kaasa elurikkuse meetmete peavoolustamisele liidu poliitikavaldkondades ja üldise eesmärgi – tagada mitmeaastase finantsraamistiku kohastest iga-aastastest kulutustest 7,5 % elurikkuse toetamiseks 2024. aastal ja mitmeaastase finantsraamistiku kohastest iga-aastastest kulutustest 10 % elurikkuse toetamiseks 2026. ja 2027. aastal – saavutamisele, võttes samal ajal arvesse kliima- ja elurikkuse eesmärkide praegust kattuvust.

Elurikkusega seotud kulutusi jälgitakse, kasutades komisjoni poolt koostöös Euroopa Parlamendi ja nõukoguga kehtestatud tõhusat, läbipaistvat ja terviklikku metoodikat, millele on viidatud 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelises kokkuleppes Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava. Neid jälgimismeetodeid kasutatakse selliste kulukohustuste täitmisega seotud assigneeringute asjakohasel eristustasemel kvantifitseerimiseks, mis peaksid aitama saavutada kliima- ja elurikkuse eesmärke mitmeaastase finantsraamistiku perioodil 2021–2027. Kulutused esitatakse igal aastal tehtavas programmiaruandes. Programmi LIFE panust liidu kliima- ja elurikkuse eesmärkide saavutamisse käsitletakse korrapäraselt hindamiste kontekstis ja aastaaruandes.

6. Komisjon hindab programmi LIFE koostoimet liidu muude täiendavate programmide ning selle allprogrammide vahel.

Artikkel 20

Hindamine

1. Komisjon korraldab käesoleva määrusega sätestatud hindamisi piisavalt aegsasti, et nende tulemusi saaks kasutada otsustamisprotsessis, võttes nõuetekohaselt arvesse sidusust, koostoimet, liidu lisaväärtust ja pikaajalist kestlikkust ning lähtudes liidu kliima- ja keskkonnaprioriteetidest.

2. Komisjon teeb programmi LIFE vahehindamise siis, kui selle rakendamise kohta on saanud kättesaadavaks piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui 42 kuud pärast programmi LIFE rakendamise algust, kasutades II lisas esitatud näitajaid.

Hindamine hõlmab vähemalt järgmist:

a) programmi LIFE rakendamise kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed aspektid;

b) vahendite kasutamise tõhusus;

c) kõigi meetmete eesmärkide saavutamise määr, täpsustades võimaluse korral tulemused ja mõju;

d) projektide tegelik või eeldatav edukus muude liidu vahendite võimendamisel, võttes eelkõige arvesse kasu, mida annab suurem sidusus muude liidu rahastamisvahenditega;

e) andmed selle kohta, kui suures ulatuses on saavutatud eesmärkide vahel koostoime ja programmi LIFE vastastikune täiendavus muude asjakohaste liidu programmidega;

f) liidu lisaväärtus ja programmi LIFE pikaajaline mõju, et otsustada meetmete uuendamise, muutmise või peatamise üle;

g) sidusrühmade kaasamise määr;

h) kvantitatiivne ja kvalitatiivne analüüs programmi LIFE mõju kohta direktiivides 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ loetletud elupaikade ja liikide kaitsestaatusele;

i) artikli 9 lõikes 5 osutatud üleliidulise geograafilise katvuse analüüs ja kui sellist katvust ei ole saavutatud, katvuse puudumise põhjuste analüüs.

3. Programmi LIFE rakendamise lõpus, kuid mitte hiljem kui neli aastat pärast artikli 1 teises lõigus täpsustatud ajavahemiku lõppu, viib komisjon läbi programmi LIFE lõpphindamise.

4. Komisjon edastab hindamise tulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Komisjon teeb hindamise tulemused üldsusele kättesaadavaks.

V PEATÜKK

Ülemineku- ja lõppsätted

Artikkel 21

Teave, teavitamistegevus ja avalikustamine

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti projektide ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet. Selleks kasutavad rahaliste vahendite saajad III lisas kujutatud programmi LIFE logo. Kui komisjon ei ole määranud teisiti, kannavad kõik programmi LIFE raames soetatud kestvuskaubad programmi LIFE logo. Kui programmi LIFE logo kasutamine ei ole võimalik, mainitakse programmi LIFE igasuguses kommunikatsioonis, sealhulgas strateegilistes kohtades asuvatel teadetetahvlitel üldsusele nähtaval kohal.

2. Komisjon rakendab programmi LIFE raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid. Programmile LIFE eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse samuti liidu poliitiliste prioriteetide edastamisse institutsionaalsetes sõnumites niivõrd, kuivõrd need prioriteedid on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 22

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab programmi LIFE komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

4. Komisjon esitab igal aastal komiteele aruande programmi LIFE allprogrammide rakendamisel tehtud üldiste edusammude kohta ja programmi LIFE raames võetud konkreetsete meetmete kohta, muu hulgas programmist LIFE eraldatud eelarvevahendite kaudu rakendatud segarahastamistoimingute kohta.

Artikkel 23

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artiklis 19 lõigetes 2 ja 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2028.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 19 lõigetes 2 ja 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 19 lõigete 2 ja 3 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 24

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) nr 1293/2013 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.

Artikkel 25

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkumist või muutmist, mis on algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 614/2007 ([38]) ning määruse (EÜ) nr 1293/2013 alusel, mille kohaldamist asjaomaste projektide suhtes jätkatakse kuni nende lõpetamiseni.

2. Programmi LIFE rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek määruste (EÜ) nr 614/2007 ja (EL) nr 1293/2013 alusel vastu võetud meetmetelt programmile LIFE.

3. Vajaduse korral võib kanda liidu eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta artikli 5 lõikes 5 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata projekte, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

4. Tagasimaksed määruse (EL) nr 1293/2013 alusel loodud rahastamisvahenditest võib investeerida määruse (EL) 2021/523 alusel loodud rahastamisvahenditesse.

5. Assigneeringuid, mis vastavad määruse (EÜ) nr 614/2007 või (EL) nr 1293/2013 alusel alusetult makstud summade sissenõudmisest laekuvale sihtotstarbelisele tulule, kasutatakse vastavalt finantsmääruse artiklile 21 programmi LIFE rahastamiseks.

Artikkel 26

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Käesolevat määrust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 29. aprill 2021

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*
D.M. SASSOLI	A.P. ZACARIAS

([38]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. mai 2007. aasta määrus (EÜ) nr 614/2007 keskkonna rahastamisvahendi (LIFE+) kohta (ELT L 149, 9.6.2007, lk 1).

I LISA

ÜKSUSED, KELLELE VÕIB TOETUSI ANDA ILMA PROJEKTIKONKURSITA

1. Keskkonnaõiguse rakendamise ja jõustamise Euroopa Liidu võrgustik (IMPEL);
2. Euroopa prokuröride võrgustik keskkonnaküsimustes (ENPE);
3. Euroopa Liidu kohtunike foorum keskkonnaküsimustes (EUFJE).

II LISA

NÄITAJAD

1. Väljundnäitajad

   1.1. Selliste projektide arv, millega arendatakse, tutvustatakse ja edendatakse innovaatilisi meetodeid ja lähenemisviise.

   1.2. Selliste projektide arv, millega rakendatakse parimat tava looduse ja elurikkuse valdkonnas.

   1.3. Selliste projektide arv, millega töötatakse välja või rakendatakse liidu õigusakte või poliitikameetmeid, jälgitakse neid või tagatakse nende täitmine.

   1.4. Selliste projektide arv, millega parandatakse juhtimist avaliku ja erasektori osalejate suutlikkuse suurendamise ja kodanikuühiskonna kaasamise abil.

   1.5. Selliste projektide, sealhulgas strateegiliste integreeritud ja strateegiliste loodusprojektide arv, millega rakendatakse:

      — peamisi kavasid ja strateegiaid;

      — meetmeprogramme valdkonna „Loodus ja elurikkus“ eesmärkide peavoolustamiseks.

2. Tulemusnäitajad

   2.1. Keskkonna ja kliimaga seotud netomuutus, mis tehakse kindlaks, kui koondatakse projektidetasandi näitajad, mis määratakse kindlaks järgmiste allprogrammide konkursikutses:

      — „Loodus ja elurikkus“ ning

      — „Ringmajandus ja elukvaliteet“ ning mis hõlmavad vähemalt järgmist:

         — õhukvaliteet,

         — pinnas,

         — vesi,

         — jäätmed,

         — kemikaalid,

         — müra,

         — ressursikasutus ja -tõhusus,

      — „Kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine“;

      — „Puhtale energiale üleminek“.

   2.2. Kumulatiivsed investeeringud, mis on tehtud tänu projektidele või saadud rahastusele (miljonit eurot).

   2.3. Projektidesse kaasatud või toetusi saavate organisatsioonide arv.

   2.4. Nende projektide osakaal, millel on olnud kiirendav mõju pärast projekti lõppkuupäeva.

III LISA

PROGRAMMI LIFE LOGO

